

## ■ „Ilustrowany Kurier Polski” - numery świąteczne

Autor: Bogumił Rudawski

Wydawany przez cały okres okupacji w Generalnym Gubernatorstwie „Ilustrowany Kurier Polski” był jednym z tytułów tzw. prasy gadzinowej. Przez pojęcie prasy gadzinowej rozumiemy niemieckie gazety drukowane w języku polskim i skierowane do ludności polskiej. Prasa ta tworzona była przeważanie przez Polaków, ale pod niemieckim nadzorem i - pod pozorem prasy polskiej - była nośnikiem nazistowskiej propagandy.

W GG ukazywało się ogółem 58 tytułów tego rodzaju prasy w nakładzie do 700 tys. egzemplarzy dziennie. Były to dzienniki (np. „Goniec Krakowski”), czasopisma (np. właśnie „Ilustrowany Kurier Polski”, „Fala”), pisma fachowe (np. „Wiadomości Aptekarskie”, „Rolnik”). Tygodnik „Ilustrowany Kurier Polski” ukazywał się w nakładzie 50 tys. egzemplarzy. Jego pierwszym redaktorem naczelnym i wydawcą był Włodzimierz Szczypczyk, od 1940 r. do 1942 r. Hans Apfel, a później niejaki Mirau. Czasopismo wydawane było przez koncern prasowy *Zeitungsverlag Krakau-Warschau G.m.b.H.* z siedzibą w tzw. Pałacu Prasy przy ul. Wielopole 1 w Krakowie. Przedsiębiorstwo to było głównym wydawcą niemieckiej prasy propagandowej w GG.

Omawiany tytuł przybrał formę czasopisma społeczno-kulturalnego i literackiego. W treści, bazując na dość prostym przekazie propagandowym, odwoływał się do niewybrednego czytelnika. W tematach prasowych przeważały doniesienia z frontu, informacje o polityce III Rzeszy i jej sojuszników oraz relacje z różnych wydarzeń artystycznych i życia codziennego w GG. Charakterystyczne jest, że były one bardzo krótkie, tworzyło je zaledwie kilka lub kilkanaście zdań. Poza tym przedrukowywano liczne opowiadania, bajki, listy czytelników, łamigłówki itp. Ubogie treści wspierane były przez bogatą szatę graficzną - liczne zdjęcia, grafiki, rysunki oraz reprodukcje malarskie.

Cechy te odnajdziemy również w trzech numerach „Ilustrowanego Kuriera Polskiego”, które znajdują się w Archiwum II Wojny Światowej IZ (sygn. IZ Dok. I-521). Są to numery świąteczne, które ukazały się kolejno w 1941, 1942 oraz 1943 r.

Do Archiwum złożył je prawdopodobnie Karol Marian Pospieszalski, którą spędził całą okupację w Częstochowie i miał możliwość zakupu drukowanej wówczas prasy.



Fot. 1. Strony tytułowe „Ilustrowanego Kuriera Polskiego” nr 51/52, 1941 r. oraz nr 52, 1942 r.

Na stronach tytułowych świątecznych numerów „Ilustrowanego Kuriera Polskiego” znajdują się kolorowe reprodukcje dzieł malarstwa europejskiego, w tym obrazy o tematyce religijnej. Barwne są również zamieszczone w środku numerów fotoreportaże o łyżwiarstwie (1941 r.), o japońskiej piosenkarce Takarazuce (1942 r.) oraz „urokach egzotycznego tańca” i przygodach barona Münchhausena (1943 r.). Pomędzy tymi reportażami umieszczone zostały: dla dzieci - przedruki bajek, dla dorosłych - opowiadania, śpiewnik, listy czytelników itp. W numerze 1941 r. czytelnik mógł się zapoznać dodatkowo z krótkim reportażem o robotnikach przymusowych, powracających na święta Bożego Narodzenia do swoich rodzin. Reportaż ten - ilustrowany twarzami uśmiechniętych robotników - zaczyna się następująco: „Na dworce kolejowe większych miast Generalnego Gubernatorstwa przybywają od kilku dni specjalne pociągi z Rzeszy, przewożące Polaków - robotników rolnych. Robotnicy ci to zaprawione w pracy jednostki, które od dwóch lat są zatrudnione w Niemczech, a którym w uznaniu pilności umożliwiono spędzenie kilkutygodniowego urlopu w Generalnym Gubernatorstwie”. Niewiele jest w tych wydaniach treści politycznych. W 1941 r. relacjonowano walki na froncie radzieckim, pisząc: „Znużone i od dawna zniechęcone beznadziejną walką coraz to nowe zastępy wziętych do niewoli żołnie-

rzy sowieckich brną przez śniegi do obozów zbiorowych”. Znalazła się również opatrzona fotografią informacja tego typu: „Żołnierz niemiecki schwytał olbrzymią rybę święteczną w postaci ciężkiego dorsza. Będzie z niego smaczny kąsek na święta”. W 1942 r. przedstawiono walki na Kaukazie, a rok później zrezygnowano w tego rodzaju relacji.

Na stronie internetowej Archiwum II Wojny Światowej IZ można zapoznać się z udostępnionym w całości świętecznym numerem „Ilustrowanego Kuriera Polskiego” z 1943 r. (<https://www.iz.poznan.pl/archiwum/>).



Fot. 2. Strona tytułowa „Ilustrowanego Kuriera Polskiego” nr 52, 1943 r.

**Bogumił Rudawski** - dr, pracownik Instytutu Zachodniego, historyk, zajmuje się dziejami okupacji niemieckiej w Polsce i II wojną światową.